અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઇ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

===

અમદાવાદ મધ્યે ગુજરાત ઉચ્ચ અદાલતમાં

કરવેરા અપીલ નં. ૧૮૬/૨૦૦૩

સાથે

કરવેરા અપીલ નં. ૧૮૭/૨૦૦૩

સાથે

કરવેરા અપીલ નં. ૧૮૯/૨૦૦૩

સાથે

કરવેરા અપીલ નં. ૩૭૧/૨૦૦૨

મંજૂરી અને હસ્તાક્ષર અર્થેઃ

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી કે.એસ. ઝવેરી

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી કે.જે. ઠાકર

===

૧ શું લોકલ અખબારના રિપોર્ટર્સને ચુકાદો જોવા માટે મંજૂરી આપી શકાય?

૨ રિપોર્ટરને સંદર્ભિત કરવો કે નહીં?

૩ શું માનનીય ન્યાયમૂર્તિ ચુકાદાની આખરી નકલ જોવા માંગે છે?

૪ શું આ કેસમાં ભારતીય બંધારણ અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈ આદેશના અર્થઘટન અંગે કાયદાનો કોઈ નોંધપાત્ર પ્રશ્ન સામેલ છે?

૫ શું તેને દીવાની ન્યાયાધીશને પરિપત્રિત કરવો જોઈએ?

==

એમ્પાયર પમ્પ્સ પ્રાઈવેટ લિમિટેડ .... અપીલકર્તાઓ

વિરુદ્ધ

એ.સી.આઇ.ટી. .... સામાવાળાઓ

==

ઉપસ્થિતી:

અપીલકર્તા(ઓ) નં.૧ તરફે વકીલ શ્રી **આર.કે. પટેલ**

સામાવાળા(ઓ) નં.૧ તરફે વકીલ **શ્રીમતી મૌના એમ. ભટ્ટ**

==

ન્યાયપીઠઃ **માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી કે.એસ. ઝવેરી**

અને

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી કે.જે. ઠાકર

તારીખ: ૧૪/૧૦/૨૦૧૪

મૌખિક ચુકાદો

(માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી કે.એસ. ઝવેરી દ્વારા)

૧. આ અપીલો કરદાતા – મેસર્સ એમ્પાયર પમ્પ્સ પ્રા. લિ. દ્વારા, વિવિધ આકારણી વર્ષો માટે આવકવેરા અપીલીય અધિકરણ, અમદાવાદ પીઠ દ્વારા પસાર કરાયેલા નીચે મુજબના આદેશોને પડકારતાં દાખલ કરવામાં આવી છે:

કર અપીલ ક્રમાંક	આદેશ તારીખ	અપીલ નં.	આકારણી વર્ષ
૧૮૬ સને ૨૦૦૩	૦૭/૦૩/૦૩	૧૭૦૧/એએચડી/૧૯૯૫	૧૯૮૯–૯૦
૧૮૭ સને ૨૦૦૩	૦૭/૦૩/૦૩	૧૭૦૨/એએચડી/૧૯૯૫	૧૯૯૧–૯૨
૧૮૮ સને ૨૦૦૩	૦૭/૦૩/૦૩	૧૭૦૧/એએચડી/૧૯૯૫	૧૯૮૯–૯૦
૧૮૯ સને ૨૦૦૩	૦૭/૦૩/૦૩	૧૭૦૨/એએચડી/૧૯૯૫	૧૯૯૧–૯૨
૩૭૧ સને ૨૦૦૨	૨૪.૦૫.૨૦૦૨	૪૦૩૦/એએચડી/૧૯૯૫	૧૯૯૨–૯૩

૨. અપીલકર્તા કરદાતા એક ખાનગી મર્યાદિત કંપની છે, જેનો નિયમિત રીતે કર આંકવામાં આવે છે. ઉપરોક્ત આકારણી વર્ષો માટે, અપીલકર્તાએ આવકના વળતરો દાખલ કર્યા હતા, જેઓ વિવિધ ઉમેરાઓ અને અમાન્યતાઓ કર્યા પછી કલમ ૧૪૩(૩) હેઠળ પ્રક્રિયિત કરવામાં આવ્યા હતા. આકારણી અધિકારીએ કરેલા ઉમેરાઓ અને અમાન્યતાઓથી વ્યથિત થઈને, અપીલકર્તાએ માનનીય સી.આઈ.ટી. (અપીલ) સમક્ષ પ્રથમ અપીલ દાખલ કરી હતી, જેઓએ અપીલકર્તાને આંશિક રાહત મંજૂર કરી હતી.

૨.૧ વિદ્વાન સીઆઈટી(એ) દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશથી વ્યથિત થઈ અપીલકર્તા તેમજ પ્રતિવાદીએ અમદાવાદ પીઠના ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ અપીલો

દાખલ કરી હતી. ટ્રિબ્યુનલએ વિવાદિત આદેશો દ્વારા ઉપરોક્ત ઉલ્લેખિત કપાતને સંબંધિત કેટલાક મુદ્દાઓ અંગે અપીલકર્તા દ્વારા દાખલ કરાયેલ અપીલ ફગાવી દીધી અને તે જ સમયે ડિવિડન્ડ આવકની મદમાં કપાતોનું પુનર્ગણતર કરવા માટે આકલન અધિકારીને નિર્દેશ આપ્યો.

૨.૨ ટ્રિબ્યુનલએ આવકવેરા વિભાગ દ્વારા દાખલ કરાયેલ અપીલ સંપૂર્ણપણે મંજૂર કરી હતી અને વ્યાજ આવકની મુદ્દાઓ સંદર્ભે કપાત માટે સી.આઈ.ટી. (એ) દ્વારા અપાયેલી રાહત રદ કરવામાં આવી હતી, જે અપીલકર્તાના હિતવિરુદ્ધ અને આવકવેરા વિભાગના પક્ષમાં હતી. અપીલકર્તા અને આવકવેરા વિભાગ વચ્ચેનો મુખ્ય વિવાદ કપાત મંજૂર કરવા માટે અધિનિયમની કલમ ૮૦એચએચએ અને ૮૦–આઈ ની જોગવાઈઓના અર્થઘટન સંબંધિત હતો.

૩. નીચેના મહત્વપૂર્ણ કાનૂની પ્રશ્નોના વિચાર માટે આ અપીલો સ્વીકારવામાં આવી છે:

<u>કર અપીલ ક્રમાંક ૧૮૬ સને ૨૦૦૩</u>

"(૧) શું કેસના તથ્યો અને પરિસ્થિતિઓમાં, ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા આવકવેરા અધિનિયમ, ૧૯૬૧ ની કલમ ૮૦એચએચએ અને કલમ ૮૦–૧ ની એવી વ્યાખ્યા કાયદેસર રીતે યોગ્ય છે કે રૂપિયા ૨૩૦૬૮૪૭/– ની વ્યાજ આવકની બાબતમાં, જે વેપારી દેવાદારો પાસેથી મળતું વ્યવસાયિક વ્યાજ છે, અને રૂપિયા ૯૫૧૮૯/– ના અન્ય વ્યાજની બાબતમાં, જે વિવિધ પ્રાપ્તીઓ પર મળતું વ્યાજ છે?

(૨) શું કેસના તથ્યો અને પરિસ્થિતિઓમાં, ઇન્કમ ટેક્સ અધિનિયમ, ૧૯૬૧ ની કલમ ૮૦એચએચએ અને કલમ ૮૦–આઈ ની વ્યાખ્યા અંગે,

આઈડીબીઆઈ પાસેથી પ્રાપ્ત રૂ. ૫૦૨૨૫/- જેટલી વ્યાજની રકમના મુદ્દે, ટ્રિબ્યુનલનો કાનૂની અભિપ્રાય યોગ્ય છે?"

કર અપીલ ક્રમાંક ૧૮૭ સન ૨૦૦૩

શું, કેસના તથ્યો અને પરિસ્થિતિઓમાં, ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા આવકવેરા અધિનિયમ, ૧૯૬૧ ની કલમ ૮૦એચએચએ અને કલમ ૮૦-૧ ની એવી વ્યાખ્યા કરતાં કે આવકવેરા અધિનિયમ, ૧૯૬૧ ની કલમ ૮૦એચએચએ અને કલમ ૮૦-૧ હેઠળ કપાતની ગણતરી કરવાના હેતુસર ઔદ્યોગિક ઉપક્રમના નફાની ગણતરી કરતી વખતે કુલ વ્યાજ આવકને બાદ કરવી જરૂરી છે, તે કાયદેસર રીતે યોગ્ય છે?

કર અપીલ નં. ૧૮૮ સને ૨૦૦૩

શું કેસના તથ્યો અને પરિસ્થિતિઓમાં, ટ્રિબ્યુનલએ આવકવેરા અધિનિયમ, ૧૯૬૧ ની કલમ ૮૦એચએચએ અને કલમ ૮૦-આઈનું અર્થઘટન રૂપિયા ૧૦૮૩/- ના ડિવિડન્ડની મુદ્દત, રૂપિયા ૬૧૩/- ના પ્લાન્ટના વેચાણ પરના નફા, રૂપિયા ૩૮૫૩/- ના વાહનના વેચાણ પરના નફા, રૂપિયા ૭૬૨૦/- ના હોબ કાર્ય પરના નફા, રૂપિયા ૧૯૦૭૬/- ની મરામતની પ્રાપ્તી અને રૂપિયા ૧૪૩૩/- ની ડી.એલ.આઈ. પરતફેર અંગે કાયદેસર રીતે યોગ્ય કર્યું છે કે નહીં?

કર અપીલ નં. ૧૮૯ સને ૨૦૦૩

શું કેસના તથ્યો અને પરિસ્થિતિઓમાં, ટ્રિબ્યુનલ આવકવેરા અધિનિયમ, ૧૯૬૧ ની કલમ ૮૦એચએચએ અને કલમ ૮૦-આઈ ના

તેના અર્થઘટનમાં, સ્પેર ભાગોના વેચાણ રૂ. ૫૩૮૬/–, કેબલોના વેચાણ રૂ. ૬૬૬૭૧/–, મરામત ખર્ચ રૂ. ૪૭૩૩૦/–, પ્રાપ્ત થયેલ વ્યાજ રૂ. ૩૦૧૨૨૫/–, ડિવિડન્ડ રૂ. ૬૦૮૩/–, રૂ. ૨૭૭૧/– ની અન્ય પ્રાપ્તીઓ અને આઈડીબીઆઈમાંથી વ્યાજ રૂ.૨૮૭૦૦/– અંગે, કાયદેસર રીતે યોગ્ય છે?"

<u>કર અપીલ ક્રમાંક ૩૭૧ સને ૨૦૦૨</u>

"(૧) શું કેસના તથ્યો અને પરિસ્થિતિઓમાં, ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા આવકવેરા અધિનિયમ, ૧૯૬૧ ની કલમ ૮૦એચએચએ અને કલમ ૮૦–આઈ ની વ્યાખ્યા, રૂપિયા ૮૫૨૭૪૪/– ની વ્યાજ આવકની મદ અંગે, જેમાં ફિક્સ્ડ ડિપોઝિટ પરનું નાણાકીય વ્યાજ, વેપારી દેવાનો પાસેથી મળતું વ્યવસાયિક વ્યાજ અને વિવિધ પ્રાપ્તિઓ પરનું અન્ય વ્યાજ સમાવેશ પામે છે, કાનૂની રીતે યોગ્ય છે?

(૨) શું કેસના તથ્યો અને પરિસ્થિતિઓમાં, ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા આવકવેરા અધિનિયમ, ૧૯૬૧ ની કલમ ૮૦એચએચએ અને કલમ ૮૦–આઈ ની આઈડીબીઆઈ તરફથી મળેલી રૂપિયા ૨૮૭૦૦/– ની વ્યાજની રકમ સંબંધિત જોગવાઈ અંગે કરવામાં આવેલી વ્યાખ્યા કાયદા મુજબ યોગ્ય છે?"

૪. આ અપીલોમાં અપીલકર્તા તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી આર.કે. પટેલે અધિનિયમની કલમ ૮૦એચએચએ અને ૮૦–આઈ તરફ અમારું ધ્યાન દોર્યું અને રજૂ કર્યું કે અધિનિયમની કલમ ૮૦એચએચએ અને ૮૦–આઈની જોગવાઈઓમાં વિધાનમંડળ દ્વારા વપરાયેલ 'ડિરાઈવ્ડ ફ્રોમ' શબ્દપ્રયોગની વ્યાપ્તિ અને પરિધિનું અર્થઘટન કરવામાં ટ્રિબ્યુનલ દ્વારા ગંભીર

ભૂલ કરવામાં આવી છે. આ અદાલતના નિરમા ઈન્ડસ્ટ્રીઝ લિ. વિ. ડેપ્યુટી કમિશનર ઑફ ઈન્કમ–ટેક્સ, જે ૨૮૩ આઈટીઆર ૪૦૨ માં અહેવાલિત છે, તે ચુકાદા પર આધાર રાખીને, શ્રી પટેલે રજૂ કર્યું કે પ્રાપ્તીની એ જ મુદાને ભિન્ન રીતે ગણવામાં આવી શકતી નથી અને વિવિધ મુદાઓ પર મળતું વ્યાજ, અર્થાત્ પ્રાપ્તીની એ જ મુદાને, ભિન્ન રીતે ગણવામાં આવી શકતું નથી : એકવાર કુલ સ્થૂલ આવકની ગણતરી કરતી વખતે અને બીજી વખત કલમ ૮૦–આઈ હેઠળ કપાતની ગણતરી કરતી વખતે, આવું કરવું શક્ય નથી.

૪.૧ શ્રી પટેલે આ વડી અદાલતની સમકક્ષ ખંડપીઠો દ્વારા આપવામાં આવેલા, અપ્રકાશિત નિર્ણયો પર પણ આધાર મૂક્યો છે, જેમાં તારીખ ૨૧.૦૮.૨૦૧૨નો કર અપીલ નં. ૨૫૭ ઓફ ૨૦૦૦ સાથે કર અપીલ નં. ૨૫૬ ઓફ ૨૦૦૦માં આપવામાં આવેલ નિર્ણય તથા તારીખ ૧૨.૦૩.૨૦૧૪નો કર અપીલ નં. ૧૪૬૮ ઓફ ૨૦૦૬ અને સંબંધિત બાબતોમાં પસાર કરવામાં આવેલ નિર્ણય સમાવેશ પામે છે. સર્વોચ્ચ અદાલતે કમિશનર ઓફ ઈન્કમ ટેક્સ વિ. કર્નાલ કો–ઓપરેટિવ શુગર મિલ્સ લિ.ના કેસમાં આપેલા, ૨૪૩ આઈટીઆર ૨ (એસસી) માં અહેવાલિત નિર્ણય પર પણ આધાર રાખવામાં આવ્યો છે.

૫. સામાવાળા – મહેસૂલ તરફથી આ અપીલોમાં સુશ્રી મૌના ભટ્ટ, વિદ્ધાન વકીલ સાથે હાજર રહેલા વિદ્ધાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી મનીષ ભટ્ટે, ટ્રિબ્યુનલ દ્ધારા પસાર કરવામાં આવેલા વિવાદિત આદેશોને સમર્થન આપ્યું અને રજૂઆત કરી કે બજાજ સંસ્થાથી મળતા વ્યાજ સંબંધિત મુદ્ધા સુધી, આ અદાલત લિબરટી ઈન્ડિયા વિ. કમિશનર ઑફ ઈન્કમ ટેક્સ, જેનો અહેવાલ (૨૦૦૯) ૩૧૭ આઈ.ટી.આર. ૨૧૮ (એસ.સી.) માં પ્રકાશિત છે, તે કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયને ધ્યાનમાં લઈ શકે.

૬. અમે બંને પક્ષોના વિદ્યાવાન વકીલોને સાંભળ્યા છે અને નોંધપરના દસ્તાવેજોનું અવલોકન કર્યું છે. કર અપીલ ક્રમાંક ૨૦૦૩ ની ૧૮૬ અને ૨૦૦૨ ની ૩૭૧માં સંકળાયેલ પ્રશ્ન, જ્યાં સુધી પ્રશ્ન ક્રમાંક ૧નો સંબંધ છે, તે આ અદાલત દ્વારા નિર્મા ઇન્ડસ્ટ્રીઝ (ઉપરોક્ત)ના કેસમાં આપવામાં આવેલા નિર્ણયથી સંપૂર્ણપણે આવરી લેવાયેલ છે, જે નીચે મુજબ છે:

૨૭. જ્યાં સુધી પ્રશ્ન ક્રમાંક ૨ નો સંબંધ છે, ત્યાં સુધી ટ્રિબ્યુનલના મતાનુસાર અધિનિયમની કલમ ૮૦આઈ માં 'માથી પ્રાપ્ત થયેલ' એવો શબ્દપ્રયોગ વપરાયેલો છે અને તેથી આસેસીને તેના વેપારી દેવાદારો પાસેથી પ્રાપ્ત થયેલ વ્યાજને ઔદ્યોગિક ઉપક્રમમાંથી પ્રાપ્ત થયેલા નફાની ગણતરી કરવાના હેતુસર ધ્યાનમાં લઈ શકાય નહીં. ટ્રિબ્યુનલ એ બાબત મૂલવી શક્યું નથી કે આકારણી અધિકારીનો એવો કેસ નથી કે વ્યાજ આવક 'વ્યવસાયના નફા અને લાભ' શીર્ષક હેઠળ આકારણપાત્ર નથી. ફક્ત અધિનિયમની કલમ ૮૦આઈ હેઠળની રાહતની ગણતરી કરતી વખતે જ આવકવેરા ખાતું પોતાનો અભિગમ બદલે છે. જ્યારે કોઈ વ્યક્તિ અધિનિયમની કલમ ૮૦આઈ ના પ્રારંભિક ભાગને વાંચે છે ત્યારે સ્પષ્ટ થાય છે કે વપરાયેલા શબ્દો આ છે : "આસેસીની કુલ એકંદર આવકમાં ઔદ્યોગિક ઉપક્રમમાંથી પ્રાપ્ત થયેલા કોઈપણ નફા અને લાભનો સમાવેશ થાય છે". એકવાર સ્થિતિ એવી હોય, ત્યારબાદ આસેસીની કુલ આવકની ગણતરી કરતી વખતે આવા નફા અને લાભમાંથી નિર્ધારિત ટકાવારીને બરાબર રકમની કપાત મંજૂર કરવી રહે છે. હકીકતમાં, આસેસીની કુલ એકંદર આવકમાં એવા વ્યવસાયમાંથી નફા અને લાભનો સમાવેશ થયેલો હતો, અને આ બાબત આકારણી આદેશમાં કરાયેલી ગણતરી પર સહેલાઈથી નજર કરતા જ સ્પષ્ટ થાય છે. વટવા એકમ તથા માંડલી એકમ બંને સંબંધે, આવકના રિટર્ન સાથે દાખલ કરાયેલા આવકના હિસાબપત્રક મુજબ નફો લઈને ગણતરીની શરૂઆત કરવામાં આવે છે. તેથી, પ્રાપ્તીની એક જ જોગવાઈને ભિન્ન રીતે ગણાવી શકાય નહીં : એક વખત કુલ એકંદર આવકની ગણતરી કરતી વખતે, અને બીજી

વખત અધિનિયમની કલમ ૮૦આઈ હેઠળની કપાતની ગણતરી કરતી વખતે. તેથી, માત્ર આ મર્યાદિત આધાર પર જ ટ્રિબ્યુનલનો આદેશ મૂળભૂત ભ્રાંતિથી દોષિત છે, જેના પરિણામે કાનૂન તથા હકીકતો બંનેમાં ભૂલ ઉપજી છે. ટ્રિબ્યુનલએ હકીકતો અંગે નિષ્કર્ષો નોંધવાના બદલે કાનૂનની ચર્ચા કરવાનું આગળ વધાર્યું. જો પક્ષકારોએ મૂળભૂત હકીકતો તરફ ધ્યાન દોર્યું હોત તો આ વાદવિવાદ ટાળી શકાયો હોત. [ભાર આપેલ]

૬.૧ અધિનિયમની કલમો ૮૦એચએચ અને ૮૦-૧ પણ નીચે પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં આવે છે:

"૮૦એચએચ. પછાત વિસ્તારોમાં નવી સ્થાપિત ઔદ્યોગિક ઉપક્રમો અથવા હોટેલ વ્યવસાયમાંથી થતા નફા અને લાભ અંગે કપાત જ્યાં કોઈ આકારણીધારકની કુલ સ્થૂળ આવકમાં એવા ઔદ્યોગિક ઉપક્રમમાંથી, અથવા એવી હોટેલના વ્યવસાયમાંથી પ્રાપ્ત થયેલા કોઈ નફા અને લાભોનો સમાવેશ થતો હોય, જેને આ કલમ લાગુ પડે છે, ત્યાં આ કલમની જોગવાઈઓ અનુસાર અને તે જોગવાઈઓને આધીન રહીને, આકારણીધારકની કુલ આવકની ગણતરી કરતાં, એવા નફા અને લાભોમાંથી તેના વીસ ટકા બરાબર રકમની કપાત મંજૂર કરવામાં આવશે.

આ કલમ કોઈપણ ઔદ્યોગિક ઉપક્રમને લાગુ પડે છે, જે નીચે દર્શાવેલ તમામ શરતો પૂર્ણ કરે છે, એટલે કે:- તેણે ૩૧મી

ડિસેમ્બર, ૧૯૭૦ના દિવસ પછી પરંતુ ૧લી એપ્રિલ, ૧૯૯૦ પહેલાં, કોઈપણ પછાત વિસ્તારમાં વસ્તુઓનું ઉત્પાદન અથવા નિર્માણ શરૂ કર્યું છે અથવા શરૂ કરે છે; તે કોઈપણ પછાત વિસ્તારમાં પહેલેથી અસ્તિત્વમાં રહેલા વ્યવસાયના વિભાજન દ્વારા અથવા તેના પુનર્નિર્માણ દ્વારા રચાયેલું નથી:

પરંતુ શરત એ છે કે આ શરત કોઈ પણ એવા ઔદ્યોગિક ઉપક્રમના સંદર્ભમાં લાગુ પડશે નહીં, જે કલમ ૩૩બીમાં ઉલ્લેખિત કોઈ એવા ઔદ્યોગિક ઉપક્રમના વ્યવસાયનું કરદાતા દ્વારા, તે કલમમાં નિર્દિષ્ટ અવધિની અંદર અને તે કલમમાં દર્શાવેલ પરિસ્થિતિઓમાં, પુનઃસ્થાપન, પુનર્નિર્માણ અથવા પુનર્જીવનના પરિણામે રચાયેલ હોય; અને તે કોઈ નવા વ્યવસાયમાં કોઈ પણ પછાત વિસ્તારમાં અગાઉ કોઈ હેતુ માટે ઉપયોગમાં લેવામાં આવેલ મશીનરી અથવા પ્લાન્ટના હસ્તાંતરણ દ્વારા રચાયેલ ન હોય; અને તે વિદ્યુતશક્તિની સહાયથી ચલાવવામાં આવતી ઉત્પાદન પ્રક્રિયામાં દસ અથવા તેથી વધુ કામદારોને રોજગાર આપતું હોય, અથવા વિદ્યુતશક્તિની સહાય વિના ચલાવવામાં આવતી ઉત્પાદન પ્રક્રિયામાં વીસ અથવા તેથી વધુ કામદારોને રોજગાર આપતું હોય. સ્પષ્ટીકરણ.– જ્યાં કોઈ પણ પછાત વિસ્તારમાં અગાઉ

કોઈ હેતુ માટે ઉપયોગમાં લેવામાં આવેલ કોઈ મશીનરી અથવા પ્લાન્ટ અથવા તેનો કોઈ ભાગ, તે વિસ્તારમાં અથવા અન્ય કોઈ પછાત વિસ્તારમાં આવેલા નવા વ્યવસાયમાં હસ્તાંતરિત કરવામાં આવે અને આવી રીતે હસ્તાંતરિત કરવામાં આવેલી મશીનરી અથવા પ્લાન્ટ અથવા તેના ભાગનું કુલ મૂલ્ય તે વ્યવસાયમાં ઉપયોગમાં લેવાતી મશીનરી અથવા પ્લાન્ટના કુલ મૂલ્યના વીસ ટકા કરતાં વધુ ન હોય, ત્યારે આ ઉપકલમની કલમ (૩) ના હેતુઓ માટે, તેમાં નિર્દિષ્ટ શરત પૂર્ણ થયેલી ગણાશે.

આ કલમ કોઈપણ હોટેલના વ્યવસાયને લાગુ પડે છે, જ્યાં નીચે દર્શાવેલ તમામ શરતો પૂર્ણ થયેલી હોય, તે મુજબ:- હોટેલનો વ્યવસાય ૩૧મી ડિસેમ્બર, ૧૯૭૦ના દિવસે પછી પરંતુ ૧લી એપ્રિલ, ૧૯૯૦ના દિવસે પહેલાં, કોઈપણ પછાત વિસ્તારમાં શરૂ થયો હોય અથવા કાર્યરત થવા લાગ્યો હોય; હોટેલનો વ્યવસાય અગાઉથી અસ્તિત્વમાં રહેલા વ્યવસાયના વિભાજન દ્વારા અથવા તેના પુનર્નિર્માણ દ્વારા રચાયેલો ન હોય; અને હાલ માટે આ ઉપ-કલમના હેતુઓ માટે તે હોટેલને કેન્દ્રીય સરકાર દ્વારા મંજૂરી આપવામાં આવી હોય.

ઉપકલમ (૧) માં નિર્દિષ્ટ કપાત, તે ઔદ્યોગિક ઉપક્રમ દ્વારા માલસામાનનું ઉત્પાદન અથવા નિર્માણ શરૂ કરવામાં આવ્યું હોય અથવા હોટેલનો વ્યવસાય કાર્યરત થવાનું શરૂ થયું હોય તેવા અગાઉના વર્ષને સંબંધિત મૂલ્યાંકન વર્ષથી શરૂ થતા દસ પૈકીના દરેક મૂલ્યાંકન વર્ષ અંગે કુલ આવકની ગણતરી કરતાં મંજૂર કરવામાં આવશે: પરંતુ એ શરતે કે, જે ઔદ્યોગિક ઉપક્રમે ૩૧મી ડિસેમ્બર, ૧૯૭૦ ના દિવસ પછી, પરંતુ ૧લી એપ્રિલ, ૧૯૭૩ ના દિવસ પહેલાં, માલસામાનનું ઉત્પાદન અથવા નિર્માણ શરૂ કર્યું હોય, અને જે હોટેલના વ્યવસાયે તે જ અવધિમાં કાર્યરત થવાનું શરૂ કર્યું હોય, તેવી સ્થિતિમાં આ ઉપકલમ એવો અસરકારક ગણાશે જાણે દસ મૂલ્યાંકન વર્ષોના ઉલ્લેખનો અર્થ ૧લી એપ્રિલ, ૧૯૭૪ ના દિવસ પહેલાં સમાપ્ત થયેલ મૂલ્યાંકન વર્ષોની સંખ્યા જેટલી ઘટાડીને રહેલ દસ મૂલ્યાંકન વર્ષો એવો ઉલ્લેખ હોય.

જ્યાં નિર્ધારિતી કંપની અથવા સહકારી સંસ્થા સિવાયની વ્યક્તિ હોય, ત્યાં ઉપકલમ (૧) હેઠળની કપાત માન્ય થશે નહીં, જો સુધી જે મૂલ્યાંકન વર્ષ માટે કપાતનો દાવો કરવામાં આવ્યો છે તે સંબંધિત અગાઉના વર્ષ માટે ઔદ્યોગિક ઉપક્રમના હિસાબો અથવા હોટેલના વ્યવસાયના હિસાબો, કલમ ૨૮૮

ની ઉપકલમ (૨) ની નીચેની સ્પષ્ટીકરણમાં વ્યાખ્યાયિત મુજબના હિસાબનિશ દ્વારા હિસાબ તપાસ કરાયેલા ન હોય અને નિર્ધારિતી પોતાની આવકની વિવરણપત્રક સાથે, વિહિત નમૂનામાં તેવા હિસાબનિશ દ્વારા યથાવત્ હસ્તાક્ષરિત અને ચકાસાયેલ તેવી હિસાબ તપાસનો અહેવાલ રજૂ ન કરે. ૧ જ્યાં ઔદ્યોગિક ઉપક્રમ અથવા હોટેલના વ્યવસાયના હેતુઓ માટે રાખેલ કોઈપણ માલ નિર્ધારિતી દ્વારા ચલાવવામાં આવતા અન્ય કોઈ વ્યવસાયમાં હસ્તાંતરિત કરવામાં આવે, અથવા જ્યાં નિર્ધારિતી દ્વારા ચલાવવામાં આવતા અન્ય કોઈ વ્યવસાયના હેતુઓ માટે રાખેલ કોઈપણ માલ ઔદ્યોગિક ઉપક્રમ અથવા હોટેલના વ્યવસાયમાં હસ્તાંતરિત કરવામાં આવે અને, બંનેમાંથી કોઈપણ પરિસ્થિતિમાં, આવા હસ્તાંતરણ બદલનું પ્રતિફળ, જો હોય તો, ઔદ્યોગિક ઉપક્રમના વ્યવસાયના અથવા હોટેલના વ્યવસાયના હિસાબોમાં નોંધાયેલ મુજબ, હસ્તાંતરણની તારીખે તેવા માલના બજાર મૂલ્યને અનુરૂપ ન હોય, તો આ કલમ હેઠળની કપાતના હેતુઓ માટે, ઔદ્યોગિક ઉપક્રમના નફા અને લાભો અથવા હોટેલના વ્યવસાયના નફા અને લાભોની ગણતરી એવી રીતે કરવામાં આવશે જાણે બંનેમાંથી કોઈપણ પરિસ્થિતિમાં,

તે હસ્તાંતરણ તે તારીખે તેવા માલના બજાર મૂલ્યે કરવામાં આવ્યું હોય: પરંતુ એવી જોગવાઈ છે કે જ્યાં મૂલ્યાંકન અધિકારીના મતે, ઉપરોક્ત રીતે ઔદ્યોગિક ઉપક્રમના નફા અને લાભોની અથવા હોટેલના વ્યવસાયના નફા અને લાભોની ગણતરી કરવામાં અસાધારણ મુશ્કેલીઓ ઉભી થાય, ત્યાં મૂલ્યાંકન અધિકારી તેવા નફા અને લાભોની ગણતરી તેને યોગ્ય લાગે તેવા યુક્તિસંગત આધારે કરી શકશે. સ્પષ્ટીકરણ.– આ ઉપકલમમાં, કોઈપણ માલના સંબંધમાં "બજાર મૂલ્ય" નો અર્થ એવો ભાવ છે કે ખુલ્લા બજારમાં વેચાણ સમયે તેવો માલ સામાન્ય રીતે જે ભાવે વેચાતો હોય તે.

જ્યાં [આકારણી] અધિકારીને એવું જણાય કે, આ કલમ લાગુ પડતી ઔદ્યોગિક ઉપક્રમ અથવા હોટેલનો વ્યવસાય ચલાવતા નિર્ધારિત કરદાતા અને અન્ય કોઈ વ્યક્તિ વચ્ચેના ઘનિષ્ઠ સંબંધને કારણે, અથવા અન્ય કોઈ કારણસર, તેમના વચ્ચેનો વ્યવસાયનો વ્યવહાર એવો ગોઠવાયેલો છે કે તેના પરિણામે ઔદ્યોગિક ઉપક્રમ અથવા હોટેલના વ્યવસાયમાંથી સામાન્ય રીતે જેટલો નફો અપેક્ષિત હોય તે કરતાં વધુ નફો નિર્ધારિત કરદાતાને થાય છે, ત્યાં [આકારણી] અધિકારીએ, આ કલમ હેઠળની કપાતના હેતુસર ઔદ્યોગિક ઉપક્રમ અથવા હોટેલના

નફા અને લાભોની ગણતરી કરતાં, તેમાંથી યુક્તિસંગત રીતે પ્રાપ્ત થયેલો માનવા યોગ્ય હોય એટલો નફો ગણતરીમાં લેવો.

જે પ્રકરણમાં આ કરદાતા ઔદ્યોગિક ઉપક્રમના નફા અને લાભો અથવા તે હોટલના વ્યવસાય, જેના પર આ કલમ લાગુ પડે છે, સંબંધે કલમ ૮૦–૧ અથવા કલમ ૮૦જે હેઠળની કપાત મેળવવા માટે પણ હકદાર હોય, તેવા પ્રકરણમાં પ્રથમ આ કલમની જોગવાઈઓને અમલમાં મૂકવામાં આવશે.

જ્યાં કલમ ૮૦એચએચએ લાગુ પડતા લઘુ–સ્તરીય ઔદ્યોગિક ઉપક્રમના નફા અને લાભોના સંબંધમાં કોઈ આકારણી વર્ષ માટે તે કલમ હેઠળ કપાતનો દાવો કરવામાં આવ્યો હોય અને મંજૂર કરવામાં આવી હોય, ત્યાં એ જ અથવા અન્ય કોઈ આકારણી વર્ષ માટે એવા નફા અને લાભોના સંબંધમાં આ કલમ હેઠળ કપાત મંજૂર કરવામાં આવશે નહીં.] આ કલમમાં સમાવાયેલ કંઈપણ ખનન કાર્યમાં રોકાયેલા કોઈ ઉપક્રમ અંગે લાગુ પડશે નહીં. આ કલમના હેતુઓ માટે, "પછાત" નો અર્થ એવો વિસ્તાર થાય છે, જે વિસ્તારના વિકાસના તબક્કાને ધ્યાનમાં લઈ, કેન્દ્ર સરકાર સત્તાવાર રાજપત્રમાં સૂચના ૩ દ્વારા આ બાબતમાં નિર્દિષ્ટ કરે: પરંતુ, આ ઉપકલમ હેઠળની

કોઈપણ સૂચના એવી રીતે જારી કરી શકાશે કે તેને ૧ એપ્રિલ, ૧૯૮૩ કરતાં અગાઉની ન હોય તેવી તારીખથી ભૂતલક્ષી અસર પ્રાપ્ત થાય.]"

કલમ ૮૦-૧(૧). – જે કંપનીના મામલે આ કલમ લાગુ પડે છે, અને જ્યાં સ્થૂલ કુલ આવકમાં કોઈ અગ્રતા ઉદ્યોગને આભારી એવા કોઈ નફા અને લાભોનો સમાવેશ થાય છે, ત્યાં આ કલમની જોગવાઈઓ અનુસાર અને તેનાં આધિન, કંપનીની કુલ આવકની ગણતરી કરતી વખતે, આવા નફા અને લાભોમાંથી તેના આઠ ટકા જેટલી રકમની કપાત મંજૂર કરવામાં આવશે."

૭. ઉપરોક્ત નિર્ણયને ધ્યાનમાં લેતાં, અમારું મત છે કે ટ્રિબ્યુનલએ અપીલકર્તાને પ્રાપ્ત થયેલી અન્ય આવકમાં ઘટાડો કરીને ભૂલ કરી છે, કારણ કે સમગ્ર આવક ઉત્પાદન પ્રવૃત્તિઓને અનુષંગિક છે અને તેથી કલમ ૮૦-આઈ હેઠળની કપાત ૮૦-એચએચએની કપાત તથા અન્ય સ્ત્રોતોથી થયેલી આવક ઘટાડ્યા પહેલાંની કુલ સ્થૂલ આવક પર મંજૂર કરવી આવશ્યક છે. તેથી, કર અપીલ ક્રમાંક ૨૦03 ના ૧૮૬ અને ૨૦૦૨ ના ૩૭૧ માં પ્રશ્ન ક્રમાંક ૧ નો જવાબ હકારાત્મક રીતે, અર્થાત્ આકારણીધારકના પક્ષમાં અને રાજસ્વના વિરોધમાં, આપવાનો રહે છે.

૮. ટેક્સ અપીલ ક્રમાંક ૨૦03 ના ૧૮૬ અને ૨૦૦૨ ના ૩૭૧ માં પ્રશ્ન ક્રમાંક ૨ જેટલો સંબંધિત છે, તેમાં જે સંસ્થા સાથે આકારણીભોગી પોતાનો

વ્યવસાય ચલાવતો હતો તે બાબત ધ્યાનમાં રાખવી આવશ્યક છે. બજાજ ઈન્સ્ટિટ્યુશન પાસેથી મળતું વ્યાજ વ્યવસાય સાથે સીધો સંબંધ ધરાવે છે અને તેથી તે વ્યાજને વ્યવસાયમાંથી પ્રાપ્ત થયેલ ગણવું આવશ્યક છે. તેથી પ્રશ્ન ક્રમાંક ૨ નો જવાબ હકારાત્મક રીતે, અર્થાત્ આકારણીભોગીના પક્ષમાં અને આવકવેરા વિભાગના વિરોધમાં આપવામાં આવે છે.

૯. જ્યાં સુધી કર અપીલ ક્રમાંક ૧૮૭ of ૨૦૦૩ માં ઉઠાવવામાં આવેલા પ્રશ્નનો સંબંધ છે, ત્યાં સુધી તે મુદ્દો આ અદાલતના કર અપીલ ક્રમાંક ૨૫૭ of ૨૦૦૦ સાથે કર અપીલ ક્રમાંક ૨૫૬ of ૨૦૦૦ માં આપવામાં આવેલા નિર્ણય તેમજ કર્નાલ કો–ઓપરેટિવ શુગર મિલ્સ લિ. (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયથી સંપૂર્ણપણે આવરી લેવાયેલો છે. કર્નાલ કો–ઓપરેટિવ શુગર મિલ્સ લિ. (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે અવલોકન કર્યું છે

> ૨. વર્તમાન કેસમાં, નિર્ધારિત કરદાતાએ સપ્લાયર સાથેના નિર્ધારિત કરદાતાના કરાર મુજબ તેના પ્લાન્ટની સ્થાપના માટે જરૂરી યાંત્રિક સાધનોની ખરીદી માટે લેટર ઑફ ક્રેડિટ ખોલવા નાણાં જમા કરાવ્યાં હતાં. આવી રીતે જમા કરાવવામાં આવેલા નાણાં પર જ થોડું વ્યાજ પ્રાપ્ત થયું હતું. તેથી, આ એવો કેસ નથી કે જેમાં નિષ્ક્રિય પડેલી વધારાની શેર મૂડીની રકમ વ્યાજ મેળવવાના હેતુથી બેંકમાં જમા કરાવવામાં આવી હોય. વર્તમાન કેસમાં નાણાંની જમા પ્લાન્ટ અને યાંત્રિક સાધનોની ખરીદી સાથે સીધી રીતે જોડાયેલી છે. મામલાના આ દૃષ્ટિકોણે, આ અદાલતે ટ્યુટિકોરિન અલ્કાલી કેમિકલ્સ એન્ડ ફર્ટિલાઈઝર્સ લિમિટેડ વિ. સી.આઇ.ટી. [૧૯૯૭] ૨૨૭ આઇ.ટી.આર. ૧૭૨ માં પ્રતિપાદિત કરેલો અનુપાત અહીં લાગુ પડશે નહીં. વર્તમાન કેસની તથ્યપરિસ્થિતિમાં વધુ યોગ્ય નિર્ણય

સી.આઇ.ટી. વિ. બોકારો સ્ટીલ લિમિટેડ [૧૯૯૯] ૨૩૬ આઇ.ટી.આર. ૩૧૫ (એસ.સી.) માંનો છે. અપીલ રદ કરવામાં આવે છે. ખર્ચ બાબતે કોઈ આદેશ નથી.

૯.૧ તે જ રીતે, આ અદાલત દ્વારા કર અપીલ ક્રમાંક ૨૫૭ ઓફ ૨૦૦૦ માં કરાયેલ સંબંધિત અવલોકનો નીચે મુજબ છે:

"૧૩. વર્તમાન કેસમાં, કરદાતાનો અભિગમ સતત એવો રહ્યો છે કે નાણાકીય સંસ્થાઓના આગ્રહને કારણે, કરદાતા અમુક રકમ નિશ્ચિત મુદતની થાપણોમાં મૂકવા માટે બાધ્ય બન્યો હતો, જેમાંથી તેણે ૧૨ ટકા વ્યાજ પ્રાપ્ત કર્યું, જ્યારે સંબંધિત સમયે બજાર ભાડું તેથી વધુ હતું. આવા વ્યાજથી પ્રાપ્ત આવકનો ઉપયોગ નવા યંત્રો ખરીદી કરીને કરદાતાના વ્યવસાયના હેતુ માટે કરવામાં આવ્યો હતો. સંક્ષેપમાં, કરદાતાએ એવી દલીલ કરી હતી કે આવી આવકને અન્ય સ્ત્રોતોમાંથી આવક તરીકે ગણવી શકાય નહીં, પરંતુ તેને કરદાતાની વ્યવસાયિક આવકના ભાગરૂપે જોવી આવશ્યક છે.

૧૫. ઉપર નોંધાયેલ સર્વોચ્ચ અદાલતના વિવિધ નિર્ણયોના તથ્યો અને ગુણોત્તર સિદ્ધાંતનો અમે અહીં અલગથી વિગતવાર ઉલ્લેખ ન પણ કરીએ, કારણ કે દિલ્હી વડી અદાલતે જેપી ડી.એસ.સી. વેન્ચર્સ લિ. (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં તે અંગેનો વિચારવિમર્શ પહેલેથી જ કર્યો છે. એટલું કહેવું પૂરતું છે કે, વર્તમાન કેસમાં પણ, આકારદાતા નાણાકીય સંસ્થાઓના આગ્રહ હેઠળ પોતાના ભંડોળનો એક ભાગ મુદતી જમા તરીકે

રાખવા માટે મજબૂર હતો. આવા ભંડોળ પર આકારદાતાને વ્યાજ પ્રાપ્ત થયું હતું. આવી આવકને અન્ય સ્ત્રોતોમાંથી આવક તરીકે ગણાવી શકાય નહીં અને તેને આકારદાતાના રાસાયણિક પદાર્થોના ઉત્પાદન અને વેચાણના વ્યવસાયના ભાગરૂપે જોવી આવશ્યક છે. પાન્ડિયન કેમિકલ્સ લિ. (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં સર્વોચ્ચ અદાલતનો નિર્ણય અહીં લાગુ પડશે નહીં. ઉક્ત કેસમાં, સર્વોચ્ચ અદાલત અધિનિંયમની કલમ ૮૦એચએચમા વપરાયેલ 'માંથી પ્રાપ્ત થયેલ' શબ્દપ્રયોગનું અર્થઘટન કરી રહી હતી. આ પૃષ્ઠભૂમિમાં સર્વોચ્ચ અદાલતે એવું ઠરાવ્યું હતું કે 'માંથી પ્રાપ્ત થયેલ' શબ્દોનો અર્થ એવી બાબત તરીકે સમજવો જોઈએ કે જેનો આકારદાતાના ઔદ્યોગિક ઉપક્રમ સાથે સીધો અથવા તાત્કાલિક સંબંધ હોય. એ આધાર પર સર્વોચ્ચ અદાલતે એવું ઠરાવ્યું હતું કે ઔદ્યોગિક ઉપક્રમ ચલાવવા માટે વીજ પુરવઠો મેળવવા હેતુથી વિદ્યુત બોર્ડ પાસે કરવામાં આવેલી જમા પર આકારદાતાના ઔદ્યોગિક ઉપક્રમને મળેલ વ્યાજને ઔદ્યોગિક ઉપક્રમમાંથી સીધે પ્રવાહિત થયેલ કહી શકાય નહીં."

૧૦. તેથી, આ સ્પષ્ટ થાય છે કે વ્યવસાયના હેતુસર મૂકવામાં આવેલી સ્થિર જમા પરથી પ્રાપ્ત થયેલી આવકને અન્ય સ્ત્રોતમાંથી આવક તરીકે ગણાવી શકાતી નથી, પરંતુ તેને નિર્ધારિત કરદાતાની વ્યવસાયિક આવકનો ભાગ તરીકે જ જોવી આવશ્યક છે. વર્તમાન મામલામાં પણ નિર્ધારિત કરદાતા નાણાકીય સંસ્થાઓના આગ્રહ હેઠળ પોતાની નાણાંરાશિનો એક ભાગ સ્થિર જમામાં મૂકવા માટે બાધ્ય બન્યો હતો અને તેથી તેના પરથી પ્રાપ્ત થયેલી આવકને અન્ય સ્ત્રોતોમાંથી આવક કહી શકાય નહીં.

૧૧. કર અપીલ નં. ૧૮૮ અને ૧૮૯ સન ૨૦૦૩ અંગે જ્યાં સુધી પ્રશ્ન છે, તેમાં સંકળાયેલી રકમ ઓછી હોવાથી, અમે તે બાબતોના ગુણદોષમાં પ્રવેશ કર્યો નથી અને તેથી, પ્રકરણના ગુણદોષમાં પ્રવેશ કર્યા વિના, તે જ નામંજૂર કરવામાં આવવી જરૂરી છે.

૧૨. ઉપરોક્ત પરિસ્થિતિઓને ધ્યાને લઈ, કર અપીલ નં. ૧૮૬ અને ૧૮૭ સને ૨૦૦૩ તથા ૩૭૧ સને ૨૦૦૨ મંજૂર કરવામાં આવે છે. કર અપીલ નં. ૧૮૮ અને ૧૮૯ સને ૨૦૦૩ નામંજૂર કરવામાં આવે છે.

(કે.એસ. ઝવેરી, ન્યાયમૂર્તિ)

(કે.જે. ઠાકર, ન્યાયમૂર્તિ)

The translation of this judgment has been provided by M/s. Hyperlink E-Solution Private Limited.

===

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઇ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: *The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.*